

Arvio toimintamallista: Kiertävä kokous vaikuttamiskeinona terveydenhuollossa

Avoimet kokoukset pidetään vuorotellen kehittämiseen osallistuvissa yksiköissä. Kun kokouksiin osallistuvat yksikön työntekijät, hyvät käytännöt juurtuvat kehittämishankkeista varsinaisiin toimintaympäristöihin.

Kehittäjä: Opioidikorvaushoidossa olevien sosiaalisen osallisuuden vahvistamisen kehittämishanke (OK-hanke), valtakunnallisen hankkeen osahanke Tampereella. A-klinikkasäätiö, koko hankkeessa mukana myös Tukikohta ry, Sovatek-säätiö, Helsingin Diakonissalaitoksen Hoiva Oy, Kirkkopalvelut ry/Seurakuntaopisto ja Terveyden ja hyvinvoinnin laitos, 1.4.2016–31.3.2019.

Malli on arvioitu¹ osana Sosiaalisen osallisuuden edistämishanke – Sokran ja ESR TL5 -hankkeiden Osallisuuden palaset -kehittämistyötä. Arvio on tehty Sokra-hankkeen päätoteuttaja Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksessa.

Kehittäjän yhteyshenkilö: Kirsti Heikkuri, A-klinikkasäätiö, kirsti.heikkuri@a-klinikka.fi

¹ Malli on arvioitu Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksessa kehitettyjen osallisuuden osa-alueiden ja lupaavan käytännön kriteerien näkökulmista hankkeen dokumentaatiota hyödyntäen.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Mallin kuvaus

Terveysasemilta on noussut erityisesti opioidikorvaushoitoon liittyvä perehdyttämis- ja kouluttamistarve. Perehdyttäminen korvaushoitotyöhön sekä täydennyskoulutus on heikkoa. Tarvetta on myös korvaushoitoon suunnatulle työnohjaukselle, koska terveysasemien korvaushoidosta vastaavat pääasiassa vastaavat sairaanhoitajat. Toiminta on suunnattu opioidikorvaushoidossa oleville opioidiriippuvaisille. Välillisiä kohderyhmiä ovat vertaisina toimivat entiset korvaushoitoasiukkaat sekä vertaisjärjestöt, kuten Suomen Lumme ry sekä Wertsä – Vertaiset päihdetyössä ry. Välillisinä kohderyhminä ovat myös kaikki opioidikorvaushoitoa Suomessa tekevät työntekijät ja toteuttavat tahot (kunnat, järjestöt ja muut kolmannen sektorin toimijat, yksityiset palveluiden tuottajat). Toiminta kiinnittyy palvelujärjestelmään (opioidikorvaushoitoa toteuttavat yksiköt) ja järjestöihin.

Opioidikorvaushoidon kehittämiskokous eli Kiertävä kokous pidetään vuorotellen Tampereella opioidikorvaushoitoa toteuttavissa yksiköissä (kaksi yksityistä palveluntuottajaa, kahdeksan kaupungin terveysasemaa ja Päiväperho-perhetukikeskus) noin kerran kuukaudessa. Kokouksessa asiakkaat jakavat kokemustietoaan ammattilaisille. Kokoukseen osallistuu opioidikorvaushoidossa olevia asiakkaita, esimerkiksi yksittäisiä asiakkaita, jotka ovat kiinnostuneita oman yksikkönsä kehittämisestä sekä ammattilaisia. Kokoukseen on tullut korvaushoidossa työskenteleviä sairaanhoitajia ja lääkäreitä. Terveysaseman korvaushoitokäytäntöihin tutustumisen ym. lisäksi puhutaan yhdestä teemasta esimerkiksi tukihenkilötoiminnasta. Keskusteltavista teemoista päätetään yhdessä.

Kiertävä kokous on keino tuoda esiin opioidikorvaushoitoon liittyvää kokemusasiantuntijuutta, osaamista ja käytäntöjä, jotka auttavat kehittämään parempia ja tarpeeseen vastaavia palveluita ja toimintaa. Se on myös keino juurruttaa yhteiskehittämisen tuloksia perusterveydenhuoltoon eli terveysasemille, joissa toteutetaan korvaushoitoa. Osallistujat voivat myös kouluttautua kokemusasiantuntijaksi, vertaisohjaajaksi (vertaisryhmä Wertzussa) ja tukihenkilöksi. Toiminta tukee myös työntekijöiden työssä jaksamista.

Hankkeessa on pohdittu mitä yhteistä terveysasemilla voisi olla tulevaisuudessa (esimerkiksi työnohjaus, asiakkaille suunnattuja yhteisiä ryhmiä, yhteinen kokemusasiantuntija), mitä yhteistä voisi olla kaikkien toimijoiden kesken sekä yhteistyön laajentamista esimerkiksi aikuissosiaalityöhön ja työvoimapalveluihin. Jatkossa pohditaan ehkä asiakastyön käytännön asioita, kuten esimerkiksi asiakkaiden siirtymiä ja psykososiaalista kuntoutusta. Hankkeessa on yksi kokoaikainen työntekijä ja syksyllä 2017 yksi osa-aikainen kokemusasiantuntija hanketyöntekijän työparina.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Mallin arviointi

Osallisuuden toteutuminen mallissa

Kokemusasiantuntijatoiminnasta kerrotaan korvaushoitopaikoissa osallistujien tavoittamiseksi. Korvaushoidossa olevien osaaminen jää yhteiskunnassa sivuun, sillä heillä ei ole tilaisuuksia sen näyttämiseen ja siten osallisuutensa vahvistamiseen erilaisissa sosiaalisissa suhteissa. Toiminnassa ihmisten omat kokemukset nähdään arvokkaina ja niistä kertominen aktiivisena toimintana. Osallistujat saavat vaikuttamisen kokemuksia palvelujärjestelmässä ja löytävät yhteyksiä voimavaroihinsa, jolloin myös palvelujen ulkopuolinen toimijuus vahvistuu. Näin löytyy myös vaihtoehtoisia toimijuuksia.

Kiertävien kokousten kautta opioidikorvaushoidossa olevat saavat äänensä ja ymmärryksensä kuuluville ja voivat vaikuttaa opioidikorvaushoittoon, sitä lähellä oleviin palveluihin ja koulutukseen sekä yhteiskunnassa vallitseviin asenteisiin. Toiminta vahvistaa myös opioidikorvaushoidossa työskentelevien osallisuutta omassa työssään, koska he saavat mahdollisuuden vaikuttaa opioidikorvaushoittoa koskeviin käytäntöihin ja olla muuttamassa niihin liittyvää kulttuuria. Opioidikorvaushoittoon ja -hoidettaviin ihmisiin liittyä asenteita, jotka hidastavat korvaushoidossa olevien osallisuuden edistämistä, uusien toimintamallien käyttöönottoa ja riittävää panostusta heidän kanssaan työskenteleviin ja heidän työolosuhteisiinsa. Mallissa on mahdollisuuksia tuoda se laajempaankin käyttöön terveydenhuollossa.

Toiminnassa voi saada tunnustusta ja merkityksellisyyden kokemuksia paitsi omassa viiteryhmässä, myös sen ulkopuolella. Kokemusasiantuntijoiden kokemukset leviävät laajemmalle yhteiskuntaan ja tunnettuuden myötä he voivat jakaa osaamistaan edelleen. Toimintaan osallistuminen on asiakkaille vapaaehtoista ja toiminnassa tuodaan esille sellaisten ryhmien näkemyksiä, joiden ääni ei yleensä kuulu, mikä vahvistaa toiminnan eettistä kestävyttä.

Toiminnasta hyötyvät pääasiallisesti sekä heikoimmassa asemassa olevat että ammattilaiset. Kiertävän kokouksen toimintamallia on refleктоitu Sosiaalisen osallisuuden kehittämishanke Sokran ja OK-hankkeen yhteisessä työpäivässä tutkijoiden, opioidikorvaushoidon ammattilaisten ja kehittäjäasiakkaiden kanssa. Asiakkaille on tehty alku- ja loppukartoitukset kyselylomakkeella. Kiertävä kokous menetelmänä arvioidaan hankkeen aikana.

Toiminta lisää osallisuutta vaikuttamisen prosesseissa ja sen myötä myös omassa elämässä ja paikallisen yhteisön osana.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

Toimintamalli lupaavana käytäntönä

Vuonna 2017 viisi kokousta ovat tavoittaneet yhteensä 15 työntekijää ja kahdeksan asiakasta eli hankekehittäjää. Toimintaa kohtaan on tunnettu ulkopuolista mielenkiintoa Sokran osallisuuden lupaavia käytäntöjä käsittelevillä päivillä.

Kiertävä kokous on uudenlaista toimintaa siinä suhteessa, että kehittämistyö siihen liittyvine keskusteluineen on tuotu palvelujärjestelmän toimintaympäristöihin. Kiertävät ja avoimet kokoukset ovat väline saada opioidikorvaushoitoa ja siihen kehitettyjä hyviä käytäntöjä tutummaksi perusterveydenhuollon henkilöstölle, joille opioidikorvaushoito ei ole tuttua.

Hankkeen tulokset jaetaan alan toimijoille. Kokouskulttuurin toivotaan juurtuvan ja työntekijöiden aktivoituvan innostamaan asiakkaita ja työntekijöitä tapaamisiin, kun osahanke ei enää koordinoi toimintaa. Haasteena ovat apteekkijakelussa olevat asiakkaat, joita tavataan harvemmin. Kiertävä kokous tuo hankkeiden kehittämät uudet ja lupaavat käytännöt luontevasti siihen toimintaympäristöön, jossa niitä tarvitaan ja käytetään. Kiertävä kokous sopii myös verkostojen johtamiseen, koska sen avulla saadaan koottua erilaiset toimijat, kuten asiakkaat, kehittäjäammattilaiset, julkisen ja yksityisen sektorin ammattilaiset, järjestötoimijat sekä muut kiinnostuneet yhteen. Toimintamalli voidaan siirtää toimintaympäristöstä toiseen. Se sopii terveydenhuollon lisäksi sosiaalihuoltoon ja myös koulu- ja koulutusjärjestelmään. Toiminnan näkyväksi tekeminen on tärkeää, jotta sitä voidaan viedä eteenpäin ja saada sille jatkuvuutta.

Lopuksi

Toiminta on levitettävissä osallisuustyön toimintamalliksi palvelujärjestelmän eri alueille, sillä se tuo uudet ja lupaavat käytännöt sinne missä niitä hyödynnetään. OK-hanke päättyy maaliskuussa 2019. Toimintamallin juurtuminen on vielä avoinna.

Kestävää kasvua ja työtä -ohjelma

Vipuvoimaa
EU:lta
2014–2020

